

LESKLOKORKA TMAVÁ (*GANODERMA ADSPERSUM*) Z PODORLICKÉ OBLASTI

Ganoderma adspersum from „Podorlicko“ area

Jiří Kout

Department of Biology, Faculty of Education, University of West Bohemia, Klatovská 51, Plzeň, 306 19, e-mail: martial@seznam.cz

Key words: synantrophic species, Bohemia, lignicolous fungi, Basidiomycetes, Czech Republic

Abstract: *Ganoderma adspersum* is reported from „Podorlicko“ area. *G. adspersum* is a similar species to the widespread *G. applanatum*, but it is far less known. Positive determination is based on spore dimensions but some morphological features may be useful, too. Photos of fruitbodies and basidiospores of *G. adspersum* are presented.

ÚVOD

Čeleď *Ganodermataceae* (Basidiomycota) zaujímá specifické postavení v systematice chorošů díky velmi charakteristickým výtrusům s hrubým povrchem a dvojitou stěnou. Jediným evropským rodem této čeledi je lesklokorka (*Ganoderma* Karsten). Lesklokorky jsou kloboukaté choroše, jejichž hnědé výtrusy mají rovný, jakoby useknutý konec na zúžených okrajích (tzv. trункátní spory). Podobné trункátní spory má také velký rod chorošů *Perenniporia* (*Polyporaceae*), jehož spory ale postrádají povrchovou ornamentiku a dvojitou stěnu. Kromě toho oba rody spojuje také bílá hniloba. Centrum rozšíření lesklokorek leží v tropických oblastech, odkud je známo nejvíce druhů. Značný počet je popsán také z Číny, ale jejich taxonomická hodnota je sporná (Ryvarden 1991).

Z Evropy je známo sedm druhů lesklokorek (Bernicchia 2005), tedy dosti malý počet oproti desítkám tropických zástupců. Všechny evropské lesklokorky jsou také uváděny z České republiky (Kotlaba 1984). Celý rod se dělí do několika skupin (podrodů). Evropské druhy s nenalakovaným kloboukem, *G. adspersum* a *G. applanatum*, se řadí do podrodu *Elfvigia* (Karst.) Imazeki, který byl potvrzen jako monofyletický (Hong a Jung 2004, Moncalvo et al. 1995). Zbýlých pět druhů se vyznačuje charakteristicky nalakovaným povrchem klobouku: *G. lucidum*, *G. pfeifferi* a *G. resinaceum* rostou na dřevě listnáčů, *G. carnosum* a *G. valesiacum* na jehličnanech. V naší přírodě nebývá většinou problém lesklokorku poznat protože povrch klobouku bývá zcela pokryt hnědým výtrusným prachem nebo lesklou krustou. V rodě najdeme jak saprofytní, tak i parazitické druhy (Ryvarden a Gilbertson 1993).

Jedním z méně známých druhů je lesklokorka tmavá (*Ganoderma adspersum*). Bývá zřejmě často opomíjena, protože se velmi podobá rozšířenější lesklokorce ploské (*G. applanatum*). Celkově je z našeho území známo dost lokalit tohoto druhu, a to převážně z teplých regionů. Mimo termofytníky jsou však její nálezy řídke. V oblasti pod Orlickými horami (Podorlicko) byla nalezena jen jednou v okrajové části území v Chocni (Kotlaba a Pouzar 2009), a žádná jiná lokalita není známa (os. sdělení dr. Kotlaba). Při výzkumu dřevních hub v lužním lese Mochovská bažantnice u Opočna pod Orlickými horami byl tento druh spolehlivě determinován a tento nález je zde prezentován.

METODIKA

Mochovská bažantnice je přirozeným porostem lužního lesa (nejseverněji umístěný lužní les v Čechách) (asi 250 m n.m.), který bude v nejbližší době vyhlášen přírodní rezervací. Jde o tzv. tvrdý luh se zastoupením dubů, lip, jasanů ale i jilmů (Šimerda 2008). V jarních měsících je nemalá část zaplavována vodou z protékajícího potoka.

Lesklokorka tmavá zde byla zaznamenána na jaře v roce 2011, vyfotografována a malý kousek z okraje plodnice odříznut pro mikroskopické určení. Vzorek byl porovnán s nálezem stejného druhu z Městce Králové (střední Čechy), kde šlo o mladší plodnici s charakteristicky vyvinutým zbarvením. Obě nalezené plodnice byly mikroskopicky určeny a nejdůležitější znaky jsou uvedeny v popisu druhu. Výtrusy pro mikroskopické vyšetření byly setřeny z povrchu klobouků a mikroskopovány v Melzerově činidle. Obě položky jsou dokladovány v herbáři Katedry biologie Západočeské univerzity.

VÝSLEDKY

Ganoderma adspersum (Schulzer) Donk – Lesklokorka tmavá

Syn. *Ganoderma europaeum* Steyaert

Vytváří víceleté, kloboukaté plodnice, široce připojené k substrátu; klobouky dosahují velikosti až několik desítek centimetrů. Často hrbolatý povrch pokrývá tvrdá tmavá krusta, u mohutných klobouků kopytovitého tvaru je povrch pravidelně vystoupale pásovaný. Okraj klobouku je v aktivním růstu bílý se žlutavým pruhem na rozhraní s tmavým zbytkem povrchu. Póry bělavé, kruhové, obvykle 5 na mm. Dužnina tmavě hnědá, mezi jednotlivými vrstvami rourek u víceletých plodnic není vyvinuta dužnina. Trimitický hyfový systém, skeletové hyfy převládají a jsou hnědé a tlustostěnné. Basidiospory elipsoidní, trunkátní, s dvojitou stěnou, vnější je bezbarvá, vnitřní hnědá a hrubá, $10\text{--}12 \times 6\text{--}7,5 \mu\text{m}$.

Lokality

Česká republika, Královéhradecký kraj, okres Rychnov nad Kněžnou, u vesnice Mokré, Mochovská bažantnice, na okraji potoka, báze živého jasanu (*Fraxinus excelsior* L.) 18. III. 2011 leg. et det. J. Kout. Středočeský kraj, okres Nymburk, Městec Králové, pařež lípy (*Tilia* sp.) 18. IX. 2009 leg. et det. J. Kout. Nejbližší publikované lokality k Mochovské bažantnici jsou Choceň a v opačném směru víceméně stejně vzdálený Nový Bydžov (Kotlaba a Pouzar 2009).

Ekologie

Lesklokorka tmavá roste na listnatých stromech, vzácně i jehličnanech. Jde o parazitický i saprotrófní druh vytvářející vrstevnaté plodnice. Je tedy zřejmé, že choroš v Mochovské bažantnici roste již několik let. Jde spíše o teplomilný druh, který také bývá označován za synantropní. Často vyhledává odumřelé pařezy v parcích nebo jinde v člověkem upravené krajině. Mochovská bažantnice je výjimkou; jde totiž o přirozený porost lužního lesa. Stejně tak jasan jako substrát nebývá častý (Kotlaba a Pouzar 2009). Kotlaba a Pouzar (1971) uvádí výskyt poblíž vyšší hladiny podzemní vody.

Rozšíření

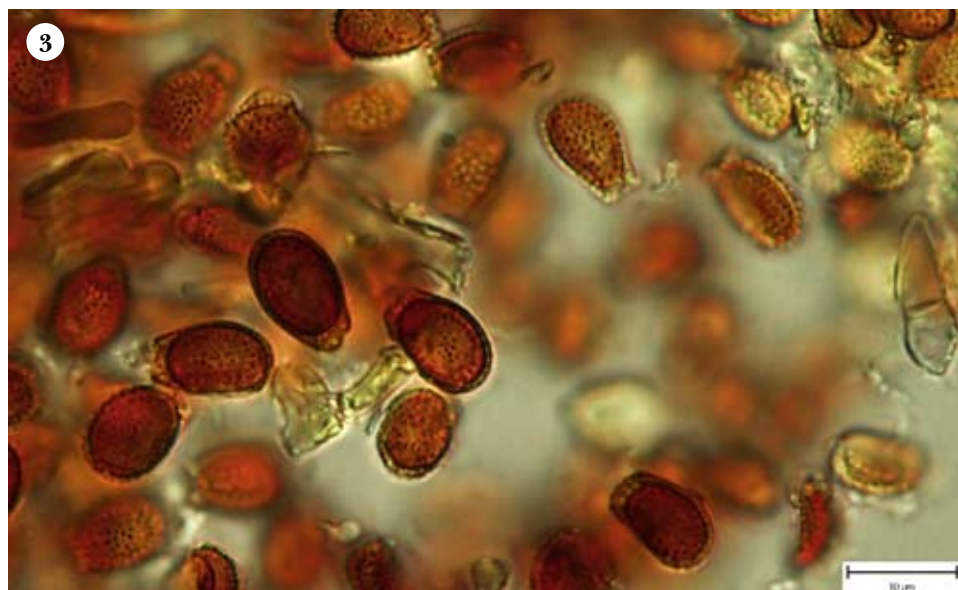
Není známa ze severní Evropy, v České republice najdeme nejvíce lokalit v teplejších oblastech s nižší nadmořskou výškou. Nicméně byla nalezena i v horských oblastech, zejména v jižní Evropě (Kotlaba a Pouzar 1971, 2009).

V rámci rodu je lesklokorka tmavá velmi podobná široce rozšířené lesklokorce ploské, *Ganoderma applanatum* (Pers.) Pat. V mládí (v období růstu) charakterizuje lesklokorku tmavou

Obr. 1. Lesklokorka tmavá (*Ganoderma adspersum*) z lokality Mochovská bažantnice, víceletá plodnice.

Obr. 2. Leklokorka tmavá (*Ganoderma adspersum*) z Městce Králové, detailní pohled na okraj klobouku s typickým žlutavým pruhem.

Obr. 3. Charakteristické výtrusy lesklokorek, na příkladu lesklokorky tmavé (*Ganoderma adspersum*).

žlutavý pruh na okraji plodnice. U vícečetých plodnic není vyvinut kontext mezi jednotlivými vrstvami jako u *G. applanatum* a samotná dužnina je také tmavší. Odlišuje se však hlavně mikroskopicky, na základě větší velikosti spor. Hlavním znakem je jejich délka, která u *G. applanatum* nepřesahuje 10 μm . Terénní určování je spíše orientační, ale při určité zkušenosti je možné oba druhy dobře odlišit. Podrobněji se tím zabývali Kotlaba a Pouzar (1971).

LITERATURA

- Bernicchia A. (2005): Fungi Europaei, *Polyporaceae* sl. Alassio SV: Edizioni Candusso. 1008 p.
- Hong S.G. & Jung H.S. (2004): Phylogenetic analysis of *Ganoderma* based on nearly complete mitochondrial small-subunit ribosomal DNA sequences. – *Mycologia* 96: 742–755.
- Kotlaba F. & Pouzar Z. (1971): *Ganoderma adspersum* (S. Schulz.) Donk – lesklokorka tmavá, dvojník lesklokorky ploské – *G. applanatum* (Pers.ex S.F. Gray) Pat. – *Čes. Mykol.* 25: 88–102.
- Kotlaba F. & Pouzar Z. (2009): Ekologie choroše lesklokorky tmavé – *Ganoderma adspersum* – v Čechách. – *Mykol. Listy* 109: 11–15.
- Moncalvo J.M., Wang H.H. & Hseu R.S. (1995): Phylogenetic relationships in *Ganoderma* inferred from the internal transcribed spacers and 25S ribosomal DNA sequences. – *Mycologia* 87: 223–238.
- Ryvarden L. (1991): Genera of Polypores – nomenclature and taxonomy. Synopsis Fungorum 5. Fungiflora. Oslo. 363 p.
- Ryvarden L. & Gilbertson R.L. (1993): European Polypores. Part 1. Synopsis Fungorum 6. Fungiflora. Oslo. 387 p.
- Šimerda L. [eds.] (2008): Listnaté porosty a Natura 2000. Sborník referátů, SVOL.